

vydání, týkající se služebního důchodu — tedy i na sociální příspěvky — zvláštní nízkou sazbou daně, sráženou jim z hrubých požitků podle ustanovení § 30 cit. zákona.

Avšak poplatníci tito mohou — zjistí-li se, že je to pro ně výhodnější — býti vyměřeni podle všeobecných ustanovení, podají-li však příznání spolu se žádostí, aby jim daň ze služebních požitků byla uložena v řádném vyměřovacím řízení. (§ 32, odst. 6. cit. zákona.) Pak platí pro ně to, co uvedeno výše sub 1.

Ke konci nutno se zmíniti o případech, kde zaměstnavatel hradí ze svého sociální příspěvky, připadající na zaměstnance (které měl tento hraditi srážkou se svého platu). Úprava těchto výdajů zaměstnancových znamená ve skutečnosti příjem, o který se jeho služební požitky zvyšují.

Otázkou je, zda k těmto sociálním příspěvkům lze přihlížeti také ve vydání, ačkoliv nebyly poplatníkem samým placeny, když na

druhé straně se mu započítávají do příjmů.

V tomto směru budiž uvedeno:

U osob, jimž se vyměřuje daň podle všeob. ustanovení zákona o př. d., přihlíží se k těmto vydáním odečtením služebního paušálu.††) Trvá-li poplatník na místo paušálního odhadu na odečtení skutečně vynaložených částek, je sice věc sporná, avšak vyměřovací úřady v praxi tyto příspěvky uznávají ve vydáních za odpočitatelná, per analogiam, jako u daně důchodové, placené zaměstnavatelem za zaměstnance ze svého. Jsou tedy sociální příspěvky položkami průběžnými, vyskytující se jak v příjmech, tak ve vydání.

U osob, jimž se nevyměřuje daň podle všeob. ustanovení zákona o př. d., je vzat zřetel na sociální příspěvky, hrazené zaměstnavatelem zvláštní nízkou daňovou sazbou, jak výše uvedeno — počítanou ovšem zde z požitků, zvýšených o úhradu příspěvkových vydání (prov. nař. k § 29, odst. 1. cit. zákona).

DRAM-

Vedoucí úředníci nemocenských pojišťoven.

Podle § 12 zákona č. 689/1920 příslušelo politickým úřadům II. stolice jmenovati vedoucí úředníky nemocenských pojišťoven. Jmenování mělo býti prováděno na návrh představenstva a na základě dobrého zdání dozorčího výboru.

Jiné úředníky přijímaly správní orgány nemocenských pojišťoven, a uvedený již předpis zákona stanovil pouze stručně, že placené úředníky je vzíti do přisáhy.

Zákonem č. 221/1924 bylo invalidní a starobní pojištění — podle anglického vzoru — spojeno organizačně s nemocenským pojištěním. Pro místní styk s pojištěnci nebyly zřízeny vlastní orgány Ústřední sociální pojišťovny, nýbrž existujícím již orgánům nemocenského pojištění (nemocen. pokladnám) byla uložena povinnost přijímati přihlášky, odhlášky a ohlášky změn, vyměřovati a vymáhati pojistné, vykonávati pomocné služby při léčebné péči Ústř. soc. pojišť., obstarávati kontrolu pojištěnců a důchodců, vypláceti některé dávky a pod. Rozsah těchto povinností není přesně vymezen a Ústř. soc. pojišťovna může také svěřiti nemocenským pojišťovnám ještě úkony další.

Toto pověření nemocenských pojišťoven nepoměrně komplikovanější, obtížnější a ve svých důsledcích závažnější agendou invalidního a starobního pojištění, vyžádalo si jednak změny v organizační výstavbě, jednak toho, že Ústřední sociální pojišťovně musil být vyhrazen určitý vliv na správu pojišťoven.

Zákon č. 221/1924 vyhradil Ústřední sociál-

ní pojišťovně oprávnění, jmenovat pro nemocenských pojišťoven vedoucího úředníka (ředitele), pokladníka a hlavního účetního.

V důvodové zprávě k tomuto zákonu je zdůrazněno, že Ú. S. P. musí míti záruku, že její agenda bude obstarávána v jejím zájmu a v jejich intencích, a má proto podstatný zájem na tom, aby vedoucí úředníci nemoc. pojišťoven byli ustanovováni s hlediska povšechných potřeb a úkolů celostátního nositele pojištění a nebyli odvislí od případných partikulárních zájmů a vlivů, jež by se snad uplatňovaly u volených funkcionářů pojišťoven. Důvodová zpráva obsahuje také ohrazení proti event. námitkám, že oprávnění Ú. S. P. znamená omezení autonomie nemocenských pojišťoven: jmenování vedoucích úředníků budou prováděti správní orgány Ústř. soc. pojišťovny, takže nejde o byrokratické zasahování do dosavadní samosprávy, nýbrž o pouhé přenesení oprávnění s nižšího na vyšší autonomní orgán soc. pojištění.

Také v následujících novelách č. 184/1928 a 112/1934 byl zachován princip, že Ústřední sociální pojišťovna jmenuje za určitých podmínek přední úředníky nemocenských pojišť-

††) V případech, kde zaměstnanec měl právní nárok na úhradu těchto příspěvků, odčítá se služební paušál jak od hrubých služebních požitků, tak od této úhrady příspěvkových výdajů (tyto mají povahu příjmu podle § 11, odst. 1., č. 1). Hradí-li naproti tomu zaměstnavatel příspěvky jen dobrovolně, odčítá se služební paušál toliko od služebních požitků, nikoliv též od úhrady příspěvkových výdajů (tyto mají povahu příjmů podle § 11, odst. 1., č. 3. cit. zák.).

toven, a to: vedoucího úředníka, jeho náměstka a účetního.

Nynější stav je ten, že Ú. S. P. jmenuje vedoucí úředníky pro všechny nemocenské pojišťovny. Pro ty nemoc. pojišťovny, které mají v průměru posledních tří let víc nežli 3.000, ale nejvýš 8.000 povinných pojištěnců, ustanovuje vedoucího úředníka a jeho náměstka, který vykonává současně účetní službu. Pro větší nemocenské pojišťovny (víc než 8.000 pojištěnců) jmenuje tři úředníky: vedoucího, jeho náměstka a účetního. To znamená, že správní orgány mohou samy jmenovat náměstka vedoucího úředníka a účetního pouze v těch ústavech, pro které nebylo podle počtu pojištěnců vyhrazeno Ústř. soc. pojišťovně jmenovací právo.

Poznamenáváme, že Ústřední sociální pojišťovně přísluší oprávnění jmenovati některé úředníky jediné pro ty nemocenské pojišťovny, které podléhají jejímu doзору. Pro ty nemocenské pojišťovny, které podle svých stanov a ve skutečnosti pojišťují pouze osoby, na něž se vztahují předpisy § 1, zák. čís. 117/26 (jsou to osoby, podléhající pensijnímu pojištění), provádí jmenování úředníků Všeobecný pensijní ústav, a to v rozsahu a v počtu, jak bylo již uvedeno.

Dne 1. července 1926, kdy nabyl účinnosti zákon č. 221/1924, byli v čelo nemocenských pojišťoven vedoucí úředníci, kteří byli platně jmenováni podle § 12 zák. č. 689/1920 nebo ustanovení správními orgány nemocenských pokladen před a po 1. lednu 1921. V praxi nebylo jistoty, zda po dni 1. července 1926, kdy za účinnosti zák. č. 221/1924 nastala určitá reorganizace nemocenských pokladen, zůstal těmto vedoucím úředníkům zachován nárok na výkon funkce tak, že by jí mohli být zbaveni jediné podle nových předpisů, či zda Ú. S. P. mohla ustanoviti kdykoli jiného vedoucího úředníka podle § 69 zákona číslo 221/1924 s tím účinkem, že se dosavadní vedoucí úředník zbavuje funkce pouhým jmenováním nového úředníka. Ministerstvo sociální péče, kterému podle zák. č. 221/1924 přísluší vrchní dozor nad všemi instancemi veřejnoprávního pojištění, vyslovilo názor, že není nároku na zachování funkce a že Ústřední sociální pojišťovna není povinna respektovati služební postavení vedoucích úředníků, kteří byli ustanoveni přede dnem 1. července 1926.

Nejvyšší soud však v obdobném případě rozhodl, že vedoucí úředníky, ustanovené pravoplatně před 1. červencem 1926, jest považovati za rovnocenné těm úředníkům, které Ú. S. P. jmenovala podle § 69 zák. č. 221/1924. To znamená, že všichni vedoucí úředníci, ustanovení správními orgány nemocenských pokladen před 1. lednem 1921,

dále ti, kteří byli jmenováni podle § 12 zák. č. 689/1920, t. j. Zemskou politickou správou, mezi 1. lednem 1921 a 30. červnem 1926, mají nárok na výkon svých funkcí a mohou jich býti zbaveni toliko tím způsobem jako ti úředníci, které Ú. S. P. ustanovila podle § 69 zák. č. 221/1924, resp. č. 184/1928, t. j. nálezem disciplinárních komisí. Naproti tomu nelze považovati za pravoplatně jmenované ty vedoucí úředníky, které ustanovili správní orgány v době od 1. ledna 1921 do 30. června 1926, protože v té době příslušelo oprávnění jmenování Zemským politickým správám, a to podle § 12 zák. č. 689/1920.

Ústřední sociální pojišťovně příslušelo tedy oprávnění jmenovati vedoucí úředníky jednak tam, kde se místo uprázdnilo úmrtím nebo odchodem na odpočinek, jednak pro ty nemocenské pojišťovny, jejichž vedoucí úředníci nebyli platně ustanoveni a neměli podle rozsudku Nejvyššího soudu nároku na zachování funkce.

Podle výkladu Nejvyššího soudu byl vládním nařízením č. 112/1934 dosavadní zákon doplněn § 69 a) a takto byla odstraněna právní nejistota. Předpisy § 69 a) upraveny byly netoliko právní poměry vedoucích úředníků, nýbrž také náměstků a účetních, jejichž jmenování nevyžadovalo schválení dozorčího úřadu, t. j. politických úřadů, pokud jde o dobu před 1. červencem 1926. Ačkoli náměstkové vedoucích úředníků a účetní nemohli nabýti právních nároků na zachování funkcí, které jim propůjčili správní orgány, bylo přece potřebí zvláštního ustanovení o úpravě právních poměrů těchto úředníků, neboť zejména při likvidaci zrušených nemocenských pokladen a přejímání jejich zaměstnanců do služeb nemocenských pojišťoven docházelo k nesrovnalostem, které v jednotlivých nemocenských pojišťovnách byly řešeny různými úmluvami. Pochybnosti o pravoplatnosti úmluv a usnesení, jimiž správní orgány před účinností zák. č. 221/1924, resp. (pokud jde o náměstky vedoucích úředníků) před účinností zák. č. 184/1928, t. j. před 1. lednem 1929, upravili právní poměry těchto úředníků, byly odstraněny odst. 2, § 69 a) nař. vlády č. 112/1934, podle něhož náměstkové a účetní vykonávají své funkce do té doby, než Ú. S. P. provede jmenování podle odst. 1. § 69. Ustanovením nových úředníků neruší se smlouvy dřívějších úředníků. Nemocenské pojišťovny nejsou však povinny vypláceti jim přídavky, které byly přiznány z titulu výkonu funkce náměstka nebo účetního. Jmenuje-li tedy Ú. S. P. jiného úředníka náměstkem nebo účetním, pozbude dosavadní pouze funkčního nebo osobního přídavku a služební smlouva zůstává jinak beze změny.

Podle § 69 zákona ve znění vyhlášky č. 189/1934 Sb. z. a n. podléhají disciplinární pravomoci Ústřední sociální pojišťovny nejen vedoucí úředníci, jmenovaní podle odst. 1. § 69 tohoto zákona, ale i ti vedoucí úředníci, kteří jsou oněm na roveň postaveni podle § 69 a). Ústřední sociální pojišťovna vykonává dále disciplinární pravomoc nad veškerými náměstky vedoucích úředníků a účetními, pokud podle § 69 zákona mohou být vůbec ustanoveni, a nebylo-li jmenování za těchto podmínek ještě provedeno, rozhoduje pro disciplinární pravomoc ta skutečnost, že úředník vykonává fakticky funkci náměstka nebo účetního (§ 70 služebního a disciplinárního řádu).

Vedoucí úředníci, náměstkové a účetní, které Ú. S. P. jmenovala podle odst. 1. § 69 zákona, mají býti vzati ve slib. V zákoně není ustanovení, podle něhož by teprve složením slibu nastávaly účinky jmenování.

Ustanovení § 69 zákona čís. 221/1924 ve znění zákona č. 184/1928 neposkytovalo dostatečné jistoty o služebním poměru úředníků, které Ú. S. P. jmenovala podle odst. 1. uvedeného paragrafu. Podle § 67 a) zákona bylo sjednání služebních smluv s těmito úředníky výslovně vyňato z pravomoci společné schůze představenstva a dozorčího výboru nemocenské pojišťovny a v § 69 — a vůbec nikde — nebylo ustanoveno, kdo je povolán ujednat služební smlouvu. V odst. 5. § 69 bylo dokonce uvedeno, že služební požitky jmenovaných úředníků platí nemocenská pojišťovna, k níž jsou služebně přiděleni. Z toho vznikaly pochybnosti o tom, zda sluší jmenované úředníky považovati za zaměstnance nemocenské pojišťovny nebo za zaměstnance Ústřední sociální pojišťovny. Tato právní nejistota jevila se zvláště tam, kde Ú. S. P., hledíc na místní zájmy určité nemocenské pojišťovny, byla nucena jmenovati pro ni úředníka z jiného ústavu. Jmenováním do jiné pojišťovny pozbýval úředník formálně všech svých dosavadních práv a nebylo orgánu, který by byl oprávněn sjednati s ním novou smlouvu, udělit mu v novém ústavu definitivu, určit služební požitky atd.

Aby tato právní nejistota byla odstraněna a aby bylo takto zabráněno dlouholetým nákladným sporům a též aby bylo Ústřední sociální pojišťovně umožněno postupovati při jmenování i s širších hledisek, byl § 69 podle vl. nař. č. 112/1934 doplněn ustanovením, kterým se nemocenským pojišťovnám ukládá povinnost sjednati služební smlouvu s těmi úředníky, které ustanovila Ú. S. P. Nejednala-li nemocenská pojišťovna služební smlouvu vůbec, třebaže byla k tomu vyvolána, nebo zdráhala-li se změnit návrh smlou-

vy podle pokynu Ú. S. P., byl tento úkon svěřen Ústřední sociální pojišťovně, která sjedná pak smlouvu jménem nemocenské pojišťovny a s konečnou platností.

Ústřední sociální pojišťovna schvaluje služební smlouvy (a změny služebních smluv), které sjednaly nemocenské pojišťovny s úředníky jmenovanými podle § 69 zákona, a teprve schválením je smlouvě propůjčena platnost.

Nemůže býti pochybnosti o tom, že podle odst. 5. § 69 zák. č. 112/1934 musí býti schváleny služební smlouvy vedoucích úředníků, náměstků a účetních, které Ú. S. P. jmenovala po 1. červenci 1934.

S hlediska odst. 5. § 69 právě uvedeného zákona nutno však pojednati o služebních smlouvách úředníků (vedoucí, náměstkové a účetní), které Ú. S. P. jmenovala v době od 1. července 1926 do 30. června 1934 a těch vedoucích úředníků, kteří se podle § 69 a) považují za úředníky jmenované podle odst. 1. § 69. Jsou to vedoucí úředníci, ustanovení správními orgány nemocenských pokladen před 1. lednem 1921, dále ti, které v době od 1. ledna 1921 do 30. června 1926 jmenovala Zemská správa politická podle § 12 zákona č. 689/1920.

Pokud jde o onu skupinu úředníků dlužno znovu připomenouti, že podle § 67 a) zákona ve znění novely č. 184/1928 bylo z kompetence společných schůzí správních orgánů vyňato sjednávání služebních smluv s úředníky, které jmenuje Ú. S. P. Společné schůze představenstva a dozorčího výboru, s paritním zastoupením zástupců pojištěnců a zaměstnavatelů, byly zřízeny dnem 1. ledna 1929 a všechny skutečnosti služebního poměru, usnesené v tomto správním orgánu pro jmenované úředníky, byly by tedy podle výslovné zákonodárcovy intence neplatné.

Nelze však upřítí platnosti těm usnesením představenstva nemocenské pokladny, která byla pro úpravu služebního poměru úředníků, kteří byli po 1. červenci 1926 jmenování podle § 69, učiněna před 1. lednem 1929. Zákon neodňal tuto kompetenci představenstvu, které mohlo do 31. prosince 1928 sjednávati pravoplatné služební smlouvy se všemi svými úředníky.

Kvinteseence těchto úvah byla by ta, že jsou neplatné toliko ty skutečnosti služebního poměru úředníků, jmenovaných v době od 1. července 1926 do 1. července 1934, které byly založeny na usneseních společných schůzí orgánů nemocenské pojišťovny po 1. lednu 1929. Je možné, že došlo někde k takové individuální úpravě a nyní bylo by záhodné uskutečnit ratihabici těchto usnesení, a to tak, že věc bude opět na návrh představenstva sjednána ve společné schůzi a pak

předložena Ústřední sociální pojišťovně ke schválení (§ 67 a), odst. 1. písm. c). Možno však očekávat, že toho bude potřebl jen v ojedinělých případech. Služební poměry zaměstnanců nemocenských pojišťoven byly totiž před vydáním jednotného služebního a disciplinárního řádu upraveny převážně podle kolektivní smlouvy nebo podle služebního řádu pro zaměstnance zemědělských nemocenských pojišťoven a zaměstnanec, kterého Ú. S. P. jmenovala pro určitou funkci podle § 69, byl zpravidla už předtím zařaden podle některé úpravy, která byla pak pojata do jednotného služebního a disciplinárního řádu.

Pokud jde o vedoucí úředníky, o nichž se mluví v § 69 a), je ze znění odst. 1. tohoto paragrafu patrno intence zákonodárce, že tito úředníci byli ve svých funkcích potvrzeni a že se jim dostalo jmenování podle § 69, odst. 1. přímo zákonem, nikoli tedy zvláštním usnesením představenstva Ú. S. P. Jejich služební smlouvy jest posuzovati právě tak jako smlouvy úředníků, které Ú. S. P. jmenovala v době od 1. července 1926 do 30. července 1934.

Pro úplnost dlužno ještě uvést, že pro závodní nemocenské pojišťovny jmenuje Ú. S. P. pouze vedoucího úředníka, a to po slyšení podnikatele.

Vedoucí úředník řídí práce nemocenské

pojišťovny v dohodě se starostou, navrhuje představenstvu její organizaci, přijímání a propouštění zaměstnanců, jakož i všechna opatření, jichž je třeba k splnění úkolů nemocenské pojišťovny. Vedoucí úředník je přímý představený všech zaměstnanců, přiděluje jim práci a dohlíží, aby byla řádně vyřizována.

Jako orgánu nemocenské pojišťovny (§ 31) přísluší vedoucímu úředníku oprávnění účastniti se s poradním hlasem schůzi všech správních orgánů a má-li za to, že usnesení je v rozporu s platnými předpisy, je oprávněn i povinen předložit usnesení to Ú. S. P. k rozhodnutí a zdržeti výkon až do tohoto rozhodnutí. Takto má býti zajištěno, že činnost nemocenských pojišťoven nevybočí z mezí práva, že se zamezí event. ohrožení řádného finančního hospodaření a poruchy administrativy. Bylo nutno vybavit vedoucího úředníka takovou pravomocí, neboť dozor Ú. S. P. nemůže býti nikdy upraven tak soustavně a účinně, aby nebylo zapotřebí bezprostředního zásahu vedoucího úředníka.

Podle rozhodnutí nejvyšších soudů není však vedoucí úředník zákonným zástupcem nemocenské pojišťovny a všechny závazné listiny, dále vyhotovení, vydaná podle usnesení představenstva, musí podepsati starosta (náměstek) a vedoucí úředník (náměstek).

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

Služební smlouva

§ 1151. 1058.

Služební poměr klíčnika, zaměstnaného na zámku, jest posuzováno podle ustanovení občanského zákona. Rozh. nejv. soudu z 14. II. 1935, Rv I 2909/34, Váž. obč. 14.167.

Vychází-li se ze zjištění a ze skutečností mezi stranami nesporných, není správný názor dovolatelův, že jeho služební poměr, o který jde v tomto sporu, jest posuzovati podle zákona o obchodních pomocnících nebo podle zákona o statkových úřednících. Žalobce byl přijat do služeb zemřelého A. V. jako klíčnik a jako takový vykonával práce, které nejsou toho druhu, jež by ho podle § 1 anebo § 2 zákona o obchodních pomocnících, č. 20/1910 ř. z., podřadily pod ustanovení tohoto zákona. Žalobce, zaměstnaný jako klíčnik na zámku zaměstnavatelově, neměl nic společného se zemědělským a lesnickým podnikem zaměstnavatelovým a nevykonával v takovém podniku ani při vedlejším jejích podniku vyšších služeb, tedy se na něho nevztahují ani předpisy zákona o statkových úřednících ze dne 13. ledna 1914 č. 9. ř. z. Jest proto posuzovati jeho služební poměr podle předpisů všeobecného občanského zákona o smlouvě služební.

§ 1152. 1059.

Ujednání, jímž bylo určení odměny zaměstnavatelově ponecháno volně úvaze zaměstnavatelově, nepřiči se dobrým mravům. Došlo-li k takovému

ujednání, neplatí ani podle § 1152 obč. zák. přiměřená mzda za ujednanou. Rozh. nejv. soudu z 28. II. 1935, Rv II 80/35, Váž. obč. 14.210.

Odvolací soud zjistil, že žalobce zůstal u žalovaného po vyučení v zaměstnání nejen bez ujednání určitého platu, nýbrž že bylo výslovně ujednáno mezi otcem žalobcovým a žalovaným, že si žalobce nečiní nárok na určitý pevný plat, nýbrž, že se spokojuje s dobrovolnou odměnou. Ujednání, jímž bylo ponecháno volnému uvážení žalovaného, by sám určil odměnu žalobci, se nepřiči dobrým mravům, a dobrým mravům by se nepřičilo ani ujednání, že služby žalobcovy nemají býti vůbec odměňovány (srov. doslov § 1152 obč. zák.: »nebyla-li též smlouvena bezplatnost«). Vzhledem k uvedenému ujednání nepřichází v úvahu podpůrné ustanovení § 1152 obč. zák., že platí přiměřená mzda za ujednanou. Předpokládáť toto ustanovení zákona, že o odměně za konané služby nebylo vůbec nic ujednáno.

§ 1157. 1060.

Péče podle § 1157 obč. zák. je uložena zaměstnavatelí, nikoliv zaměstnanému, jenž není povinen, aby zaměstnavatele upozorňoval na potřeby ochrany.

Nestačí, že pracovní místnost vyhovovala předpisům stavebním a zdravotním, nýbrž její zařízení musí býti takové, aby při něm byly život a zdraví zaměstnanců dostatečně chráněny.

Výrazem »náradí« ve smyslu § 1157 obč. zák. je rozuměti předměty, určené k provádění pracov-